

Univerzita Karlova v Praze

Husitská teologická fakulta

Silvia Kamanová

**Juhoafrická čierna teológia
zo stredoeurópskej perspektívy**

**South African Black Theology
from a Central European Perspective**

Autoreferát disertační práce

Praha, 2017

Předkladatel disertační práce: Mgr. Silvia Kamanová
Doktorský studijní program: Teologie
Studijní obor: Husitská teologie
Školitel: doc. ThDr. Jiří Vogel, Th.D.

Oponenti disertační práce:

.....

.....

.....

Obhajoba disertační práce se koná dne

.....

v..... na.....

.....

....

před komisí pro obhajobu disertační práce.

Předsedou komise byl jmenován

.....

Předseda oborové rady

Děkan fakulty

Titul, jméno, příjmení

Titul, jméno, příjmení

HTF UK v Praze

HTF UK v Praze

ÚVOD

Úvod do problematiky

V čase, keď som predmet teológie začala vnímať ako radosť, nielen ako študijnú povinnosť, získala si moju hlbšiu pozornosť nezvyklá téma - čierna teológia z Južnej Afriky. V prvých rokoch, počas oboznamovania sa s týmto fenoménom, sa predou mnou otvárali nové dvere do sveta, v ktorom som poznávala, že na vieru v Ježiša Krista a na kresťanstvo ako také, je možné sa ako študent teológie a veriaci človek, pozerat' aj z úplne inej perspektívy, než som si dovtedy myslela. Čím viac som však prenikala do obsahu, podstaty a odkazu čiernej teológie, tým ťažšie bolo uspokojovať v tunajšom prostredí zvyšujúce sa nároky môjho poznávania. Na čas môj smäd utíšili univerzitné studne v neďalekom Nemecku a Švajčiarsku a učiteľské rady tamojších odborníkov na danú problematiku. Ale po každom návrate domov sa vo mne pocit izolovanosti, s bádateľským predmetom tak netradičným, ešte posilnil. Navyše vyvstala výzva obhájiť si tak ojedinelý teologický záujem pred kolegami v akadémii a v cirkvi. Opakujúce sa apologetické rozhovory o Afrike, africkom kresťanstve a teológii, o

juhoafrickej čiernej teológii, o inom možnom pohľade na veci okolo nás, ma napokon priviedli k záveru, že na tunajšej teologickej a cirkevnej scéne, je téma mimoeurópskych teológií a cirkví stále kdesi na chvoste záujmu, vyhradená pre pár nadšených jedincov zaujímajúcich sa o netradičné formy kresťanstva. Táto cesta dialógov mi pomohla nájsť jasný zmysel môjho bádania a stala sa súčasťou mojej osobnej skúsenosti v teológii. Ona ma priviedla k rozhodnutiu, pokúsiť sa svojím doktorandským štúdiom prispieť k rozširovaniu a obohacovaniu domáceho teologického horizontu.

Preto predkladám túto prácu ako pozvanie na cestu za hranice našej krajiny a európskeho kontinentu, ako aj za hranice známych pohľadov a prístupov v teológii. Rada by som čitateľa zoznámila s inou perspektívou, z ktorej je možné sa ako teológ pozrieť na kresťanstvo a kresťanskú vieru. Zámerom tejto štúdie preto je, na príklade jedného konkrétneho teologického smeru ukázať, v čom spočíva originalnosť, aktuálnosť, odlišnosť mladých teológií Tretieho sveta, ktoré dnes patria k najvýraznejším teologickým smerom vôbec. Predmetom môjho záujmu je juhoafrická čierna teológia, ktorá sa objavila počiatkom 70. rokov 20.

storočia v Južnej Afrike ako reakcia na situáciu čiernych kresťanov a na postoj cirkví voči apartheidovému režimu. Čierna teológia náleží do skupiny afrických teológií, teológií oslobodenia a teológií Tretieho sveta. Charakterizuje ju tzv. „kontrastná teologická paradigma“ s hlavným konceptom, ktorý predstavuje oslobodenie. Trajektória posunu dôrazov (rasa, trieda a gender) v tejto paradigme oslobodenia je uhol pohľadu, z ktorého budem túto teológiu v práci prezentovať.

Mojím hlavným cieľom je jednak prostredníctvom čiernej teológie poukázať na vitalitu, autenticitu a dynamiku vystihujúcu mladé teológie z Afriky a Ázie, jednak sa pokúsiť predložiť argumenty, prečo je nielen zaujímavé, ale dnes i potrebné, začať sa zaujímať v našom stredoeurópskom kontexte o teológie z iných kontinentov. Súčasne sa pokúsím obhájiť potenciál juhoafrickej čiernej teológie aj po páde apartheidu a podložiť dopyt po tomto špecifickom teologickom smere v dnešnom juhoafrickom kontexte.

Stav doterajšieho bádania

Pokiaľ mi je dobre známe, doteraz nevznikla podobná štúdia v českom (ani slovenskom) prostredí, ktorá by sa venovala otázke juhoafrickej čiernej teológie. Počas svojho

štúdiá som v tunajšej akadémii nenarazila na odborné texty, ani na záverečné magisterské/doktorské práce, ktoré by sa zaoberali africkými teologickými školami. K dnešnému dňu som nezaznamenala, že by sa predmet afrických teológií, či nejaký významnejší smer z tejto skupiny, stal pevnou súčasťou teologického curricula na domácich teologických fakultách, alebo inštitútoch.¹ Ak sa v tunajšom kontexte o africkom kresťanstve, či o náznakoch africkej teológie uvažuje, tak sú takmer vždy predmetom záujmu praktickej teológie (predovšetkým potom oblasti misiológie a ekumény), poprípade témou v rámci svetových dejín kresťanstva.

Svojou štúdiou by som rada začala prekonávať túto teoretickú a faktickú medzeru. Prácu zámerne píšem na katedre systematickej teológie. Domnievam sa, že africké kresťanstvo a africké teológie, ktoré dnes patria k najrýchlejšie sa rozvíjajúcim formám svetového kresťanstva a teológie vôbec, by mali byť predovšetkým predmetom záujmu systematickej teológie a nie kuriozitou skúmanou misiológmi, alebo etnológmi. Spoločne s Per Frostinom som presvedčená, že disciplína systematickej teológie je významnou disciplínou pre nadväzovanie rovnocenného dialógu s africkými

¹ S výnimkou ranej cirkvi v severnej Afrike a dejín kresťanstva v Etiópii a Egypte.

kolegami.² Napriek svojej silnej odlišnosti v metodológii a teoretickej paradigme, náleží nielen africkým teológiam, ale aj mnohým ďalším teologickým školám z Tretieho sveta, pozornosť západných systematických teológov.

Kľúčovými prameňmi v takto načrtnutom kontexte a s takto stanovenými cieľmi práce, sú pre mňa nasledujúce diela: Allan A. Boesak: *Farewell to Innocence: a Socio-Ethical Study on Black Theology and Black Power*, 1977 - pre úvod do základných myšlienok juhoafrickej čiernej teológie od prominentného čierneho teológa; prvý zborník k čiernej teológii s príspevkami juhoafrických čiernych teológov - Basil Moore (ed.): *Black Theology: The South African Voice*, 1973; odborné články³ Tinyiko Malulekeho - ktoré výborným spôsobom reflektujú ako minulosť, tak aj súčasný stav juhoafrickej čiernej teológie, ostatných juhoafrických teológii, ako aj afrických teológii zo všeobecného hľadiska. Autor sa radí medzi popredných juhoafrických čiernych teológov. Má obdivuhodný prehľad a záber, v textoch aplikuje interdisciplinárny prístup. Vedľa teologických otázok

² Pozri Frostin, s.24.

³ Zoznam kľúčových článkov autora k téme tejto štúdie je uvedený v bibliografii na konci práce.

prezentuje aj spojitosti so spoločenským, politickým, ekonomickým či kultúrnym kontextom; Beverley G. Haddad: *African women's Theologies of Survival: Intersecting Faith, Feminism, and Development*, 2000 – štúdia k téme gendra ako kategórie paradigmy oslobodenia v rámci čiernej teológie, pre úvod do afrických teológií žien a pre priblíženie špecifika feministického teologického diskurzu v Južnej Afrike; John a Steve de Gruchy: *The Church Struggle in South Africa*, 2005 – kľúčové dielo o zrode a histórii dlhého zápasu juhoafrickej cirkvi proti ideológii a politickému režimu apartheidu, dielo aj s presahom do dnešných cirkevných zápasov v Južnej Afrike; Per Frostin: *Liberation theology in Tanzania and South Africa: a first world interpretation*, 1988 – pre unikátny prístup európskeho systematického teológa k africkým teológiám oslobodenia a pre návod ako ich správne pochopiť a „preložiť“ tunajšiemu obecnstvu; Alistair Kee: *The Rise and the Demise of Black Theology*, 2006 – jedno z najnovších výborných diel o zrode, vývoji a základných témach ako americkej, tak aj juhoafrickej čiernej teológie; Daniel Magaziner: *The Law and the Prophets: Black Consciousness in South Africa 1968-1977*, 2010 – pre úvod do počiatočného štádia vývoja juhoafrickej čiernej teológie a jej úzkeho prepojenia s Hnutím za sebauvedomovanie čiernych; Tristan

A. Borer: *Challenging the state: churches as political actors in South Africa, 1980-1994* – užitočná štúdia pre pochopenie tak často prehliadanej úlohy, ktorú zohrali juhoafrické cirkevné organizácie a cirkvi v protiapartheidovom hnutí; John Parratt: *Reinventing Christianity: African Theology Today*, 1995 – pre úvod do tematického prehľadu o afrických teológiách; Todd M. Johnson a Kenneth R. Ross, (eds.) *Atlas of global Christianity, 1910-2010* – pre uvedenie do problematiky globálneho a svetového kresťanstva z pohľadu rôznych odborníkov; Paul Gifford: *African Christianity: its public role*, 1998 – pre priblíženie pozície a významu afrických cirkví a teológií v dnešných afrických spoločnostiach.

V práci nepodávam všeobecný prehľad o danej teologickej škole. Domnievam sa, že to už vykonali predtým mnou iní a pre túto úlohu povolanejší. Preto odporúčam prípadným záujemcom nahliadnuť ešte do niekoľkých štúdií, ktoré poskytujú komplexnejší pohľad na juhoafrickú čiernu teológiu, či už z historického, alebo tematického uhlu: Emmanuel Martey: *African Theology: Inculturation and Liberation*, 1993; Mokgethi Motlhabi: *African Theology / Black Theology in South Africa: Looking Back, Moving On*, 2008; Julian Kunnie: *Models of Black Theology: Issues in Class, Culture, and*

Gender, 1994; George S. Mukuka: *The Other Side of the Story*, 2008.

Metodológia

Táto štúdia je založená na analýze teologických textov: a) predstaviteľov juhoafrickej čiernej teológie a okrajovo aj iných afrických teológií; b) textov tzv. „pozorovateľov“, väčšinou európskych odborníkov v daných oblastiach. V práci aplikujem prevažne metódu teoretickej analýzy, miestami komparáciu, ktorá je jednak vzhľadom k téme a zámeru celej štúdie a jednak vzhľadom k mojej pozícii k problematike, zrejme najvhodnejším a najprístupnejším vedeckým postupom. Práca neobsahuje empirickú analýzu orálnych prameňov ani juhoafrickej čiernej teológie, ani iných afrických teológií, hoci tie náležia k dôležitej zložke tejto skupiny teológií. Dobrovoľne som sa vzdala pokusu aplikovať empirickú analýzu v štúdiu a to z presvedčenia, že daná metóda vyžaduje výbornú znalosť daného kontextu a kultúry, ktorú ako pozorovateľka zvonku nemôžem nikdy nadobudnúť. O určitú kompenzáciu sa pokúsim tým, že v práci v hojnej miere citujem texty reprezentantov afrických teológií a tak im dávam možnosť, aby sami prehovorili do

nášho kontextu. Mojim zámerom ale nie je primárne interpretovať myšlienky týchto autorov a posudzovať správnosť, alebo nesprávnosť ich postojov, aj keď kritickej reflexii sa samozrejme nevyhnem. Hlavným cieľom je pokúsiť sa ich teologické koncepty *predložiť* ako *preložené* do zrozumiteľného jazyka tunajšieho čitateľa.

Pri písaní tejto práce mám zároveň na pamäti, z akej pozície k zvolenej téme pristupujem. Som si vedomá limitov, ktoré sú dané mojou perspektívou pozorovateľky zvonku, rolou študentky a nie špecialistky na danú problematiku. To je dôvod, prečo sa nepokúšam za každú cenu stotožniť s kontextom juhoafrických čiernych teológov. Naopak je mojou snahou, tam kde to je v texte možné, reflektovať svoj vlastný stredoeurópsky kontext a skúsenosť a takto nadväzovať dialóg medzi niekedy príliš odlišnými svetmi.

Pri bode použitej vedeckej metódy je ešte potrebné doplniť jeden aspekt, ktorý sa v štúdiu premietne a to prístup tzv. „makro-mikroperspektívy“. Zatiaľ čo pri otázke úvodu do afrických teológií aplikujem prístup makroperspektívy, čiže cestu všeobecnejšieho pohľadu na skúmaný predmet záujmu, pri otázke čiernej teológie sa prikláňam k výhodám

mikroperspektívy, ktorá uprednostňuje podrobnejší pohľad na jeden konkrétny teologický prúd.

Uviedla som, že predmetom analýzy sú predovšetkým texty juhoafrických čiernych teológov k vybranému pohľadu na ich teológiu. Avšak nejedná sa výhradne o akademické knižné publikácie a odborné články v žurnáloch, ale aj o archívne texty (záznamy z konferencií a rôznych prípravných jednaní, cirkevné žurnály a zaznamenané rozhovory), ktoré tiež hrajú kľúčovú úlohu ako textové pramene v mojej štúdií. Okrem toho sa ako dôležitý zdroj pre analýzu ukázali byť rozhovory s niekoľkými dôležitými osobami na tému juhoafrickej čiernej teológie, ktoré som mala možnosť uskutočniť počas študijného pobytu v Juhoafrickej republike v roku 2013/2014. Jednalo sa o rozhovory vedené s týmito osobnosťami: prof. Gerald West (University of KwaZulu-Natal), Rev. Bellina Mangena, prof. Julie Claassens (University of Stellenbosch), Rev. Wendy Esau, Tish White (Wilgespruit Fellowship Centre), *mama* Lindy Myeza, Rev. Roxanne Jordaan, prof. Sue Rakoczy (University of KwaZulu-Natal).

Štruktúra práce

Hlavným cieľom tejto štúdie je predstaviť čitateľovi a uviesť ho do fenoménu afrických teológií na príklade jedného teologického smeru. Keďže je táto skupina mladých teológií u nás takmer neznámym pojmom, rozhodla som sa urobiť obsirnejší úvod do problematiky. Prvá a druhá kapitola práce preto predstavujú uvedenie do širšieho kontextu, s ktorým je vhodné sa oboznámiť, než sa pristúpi k juhoafrickej čiernej teológii ako konkrétnej téme a teologickej paradigme oslobodenia ako špecifickému pohľadu na ňu.

Prvá kapitola *„Posun ťažiska kresťanstva a fenomén svetového kresťanstva“* popisuje tzv. „svetové/globálne kresťanstvo“, ktoré je považované za fenomén 21. storočia. Poukazujem v nej na oslabujúcu pozíciu západného kresťanstva a vitalitu tohto náboženstva v nových centrách na africkom, juhoamerickom, či ázijskom kontinente. Zámerom krátkeho úvodu do súčasného svetového kresťanstva a posunu jeho ťažiska zo severnej hemisféry na južnú, je predostrieť aktuálne výzvy pre tradičnú teologickú vedu, ktoré vyvstávajú z uvedených faktov. V kapitole sa snažím obhájiť

potrebu rozširovania tunajšieho teologického diskurzu o kresťanské myslenie pochádzajúce z tzv. „Tretieho sveta“. V krátkosti približujem podstatu novej paradigmy, ktorá spočíva v úplne novej metodológii týchto teológií a ktorú vystihuje koncept oslobodenia.

V druhej kapitole *„Niekoľko poznámok k africkému kresťanstvu a úvod do afrických teológií“* uvádzam čitateľa do afrického kresťanstva a následne do veľkej skupiny afrických teológií. Africké kresťanstvo patrí v posledných desaťročiach k najdynamickejším formám kresťanstva vo svete. Napriek tomu je tento fakt stále (aj v našom prostredí) nedostatočne reflektovaný. Prvým zámerom je priblížiť rôznorodú tvár afrického kresťanstva. Druhým je pokúsiť sa čitateľa konfrontovať so zabehnutým prístupom k Afrike. Tretím je priblížiť mu skupinu afrických teológií na dvoch konkrétnych vlastnostiach, ktoré ju prilietavo vystihujú: interreligiozita a mnohovrstevnatosť. Pri analýze mnohovrstevnatosti afrických teológií podrobnejšie predstavím jej písanú vrstvu, čiže tú, ktorá je nám svojou formou najzrozumiteľnejšia. Následne prezentujem hlavné teologické témy, ciele a pramene afrických teológií.

Tretia a štvrtá kapitola potom predstavujú jadro celej štúdie. Od tretej kapitoly zaostrujem svoju pozornosť na juhoafrickú čiernu teológiu. Obe kapitoly majú za cieľ obhájiť unikátnosť, aktuálnosť a relevantnosť ako daného teologického smeru, tak na všeobecnej rovine aj skupinu afrických teológií a teológií Tretieho sveta.

V tretej kapitole „*Juhoafrická čierna teológia z pohľadu posunu dôrazu v rámci paradigmy oslobodenia*“ predstavím juhoafrickú čiernu teológiu z jedného konkrétneho aspektu, a to z teologickej paradigmy oslobodenia. Zameriam sa na popis a analýzu najvýraznejších kategórií v paradigme oslobodenia čiernej teológie a dôvodov, ktoré viedli k jednotlivým posunom dôrazov od rasy k triede a od triedy k gendru. V samotnom úvode venujem pozornosť vysvetleniu čiernej skúsenosti a konceptu čiernoty, ktoré hrajú kľúčovú úlohu v metodológii čiernych teológov. V kapitole predkladám i rozpravu o vývojových fázach juhoafrickej čiernej teológie.

Štvrtá, posledná kapitola, „*Tri aspekty juhoafrickej čiernej teológie*“ napokon rozvíja tému nastolenú na začiatku kapitoly tretej. Koncentrujem sa v nej na vyzdvihnutie tých aspektov čiernej teológie, ktoré podľa môjho názoru najviac

demonštrujú jej výnimočnosť a pre ktoré aj nás, v strednej Európe, môže natoľko odlišná teologická škola inšpirovať a obohacovať. Argumenty som volila tak, aby zároveň podložili, alebo naopak vyvrátili potenciál a potrebu tohto špecifického teologického prúdu aj po páde apartheidu, tzn. v dnešnej juhoafrickej demokratickej spoločnosti. Jedná sa o tieto tri aspekty: unikátnosť juhoafrickej čiernej teológie, jej dnešná aktuálnosť a rozvoj afrických teológií žien v rámci čiernej teológie.

Celú štúdiu uzatváram záverečným hodnotením dosiahnutých zámerov stanovených na počiatku tejto práce a skicou nových podnetov pre ďalšie bádanie v rámci témy juhoafrickej čiernej teológie, afrických teológií žien, fenoménu svetového/globálneho kresťanstva a afrického kresťanstva v európskej diaspóre.

PUBLIKAČNÁ ČINNOSŤ AUTORKY

Silvia KAMANOVÁ. Starý zákon očami juhoafrickej čiernej teológie. In *Theologická revue*. 83/ 2 (2012). s. 264-278.

Silvia KAMANOVÁ. Made in Africa: Juhoafrická čierna teológia oslobodenia z pohľadu stredoeurópskej pozorovateľky. In Kamila VEVERKOVÁ, Jan B. LÁŠEK, Jiří LUKEŠ (eds.) *Svět pro příští generace: Zápasy současné teologie o realizaci zvěsti radosti a naděje pro tento svět*. Praha : Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze v nakl. L. Marek, 2014. s. 31-57.

Silvia KAMANOVÁ. African Theologies in a Creative Dialogue Partnership Today: From the Perspective of a Central European. In *Journal of African History, Politics, and Society*, 3/2 (2016), s. 17-32. (prijaté do tlače).

ZOZNAM ZÁKLADNEJ POUŽITEJ LITERATÚRY

Framene:

- BOESAK, Allan. *Black and Reformed: Apartheid, Liberation, and the Calvinist Tradition*. Maryknoll, N.Y. : Orbis Books, 1984.
- BOESAK, Allan Aubrey. *Farewell to Innocence: A Socio-Ethical Study of Black Theology and Black Power*. Maryknoll : Orbis Books, 1977.
- DE GRUCHY, John W.; DE GRUCHY Steve. *The Church Struggle in South Africa*. 25.vyd. Minneapolis : Fortress Press, 2005.
- HADDAD, Beverley Gail. *African women's Theologies of Survival: Intersecting Faith, Feminism, and Development*. Pietermaritzburg, 2000. Dizertačná práca. School of Theology, University of Natal. Nepublikovaný dokument.
- MALULEKE, Tinyiko S. Of Africanised bees and Africanised churches: Ten theses on African Christianity. In *Missionalia* 2010, 38/3. s. 369-79.
- MALULEKE, Tinyiko S. Postcolonial Mission: Oxymoron or New Paradigm? In *Swedish Missiological Themes*, 95/4, 2007. s. 503-527.
- MALULEKE, Tinyiko S. The Africanization of theological education: Does theological education equip you to help

your sister? In Edward P. ANTONIO. *Inculturation and Postcolonial Discourse in African Theology*. New York : Lang, 2006. s. 61-76.

MALULEKE, Tinyiko S. African Christianity as African Religion. In Michael BATTLE. *The Quest for Liberation and Reconciliation: Essays in Honor of J. Deotis Roberts*. Louisville : Westminster John Knox Press, 2005. s. 116-126.

MALULEKE, Tinyiko S. African Theology. In David F. FORD, Rachel MUERS (eds.) *The modern theologians: an introduction to Christian theology since 1918*. 3. vyd. Malden, Oxford : Blackwell, 2005. s. 485-501.

MALULEKE, Tinyiko S. Theology in (South) Africa: How the future has changed. In McGlory T. SPECKMAN, Larry T. KAUFMANN (eds.). *Towards an Agenda for Contextual Theology: Essays in Honour of Albert Nolan*. Pietermaritzburg : Cluster Publications, 2001. s. 364-89.

MALULEKE, Tinyiko S. The Bible among African Christians: a missiological perspective. In Teresa OKURE (ed.). *To Cast Fire Upon the Earth: Bible and Mission Collaborating in Today's Multicultural Global Context*. Pietermaritzburg : Cluster Publications, 2000. s. 87-112.

MALULEKE, Tinyiko S. The Rediscovery of the Agency of Africans: An emerging paradigm of post-cold war and post-apartheid black and African theology. In *Journal of Theology for Southern Africa*, 108/2000. s. 19-37.

- MALULEKE, Tinyiko S. Black theology as public discourse. (Concept paper for the Academic Workshop 30 September - 2 October 1998). University of Cape Town, South Africa, 1998.
- MALULEKE, Tinyiko S. The 'smoked screens' called Black and African theologies - the challenge of African Women Theology. In: *Journal of Constructive Theology*, 3/2 (1997). s. 39-63.
- MALULEKE, Tinyiko S. Black and African theologies in the new world order: A time to drink from our own wells. In *Journal of theology for Southern Africa*, 96/1996. s. 3-19.
- MALULEKE, Tinyiko S. Black Theology Lives! - On a Permanent Crisis. In *Journal of Black Theology in South Africa*, 9/1 (1995). s. 1-30.
- MOORE, Basil (ed.). *BLACK THEOLOGY: The South African Voice*. London : C.Hurst & Co., 1973.
- MOSALA, Itumeleng J.; TLHAGALE, Buti (eds.). *The Unquestionable Right to be Free: Essays in Black Theology*. Johannesburg : Skotaville Publishers, 1986.
- MOTLHABI, Mokgethi. *African Theology / Black Theology in South Africa: Looking Back, Moving On*. Pretoria : UNISA Press, 2008.

Sekundárna literatúra:

- BORER, Tristan Anne. *Challenging the State: Churches as Political Actors in South Africa, 1980-1994*. Notre Dame : University of Notre Dame Press, 1998.
- FROSTIN, Per. *Liberation Theology in Tanzania and South Africa: A First World Interpretation*. Lund, Sweden : Lund University Press, 1988.
- GIFFORD, Paul. *African Christianity: Its Public Role*. 2.vyd. London : Hurst & Co, 2001.
- JOHNSON, Todd M.; ROSS, Kenneth R. (eds.). *Atlas of global Christianity, 1910-2010*. Edinburgh : Edinburgh University Press, 2009.
- KEE, Alistair. *The Rise and the Demise of Black Theology*. Aldershot : Ashgate Publishing, 2006.
- MAGAZINER, Daniel R. *The Law and the Prophets: Black Consciousness in South Africa 1968-1977*. Athens : Ohio University Press, 2010.
- MARTEY, Emmanuel. *African theology: inculturation and liberation*. Eugene : Wipf & Stock, 2009.
- PARRATT, John. *Reinventing the Christianity. African Theology Today*. Michigan, New Jersey : Africa World Press, 1995.

SUMMARY

The purpose of this study is to point out a need to stretch our local theological horizons toward theological schools beyond the European region. As the plural and global circumstances become a reality also in the Central Europe, the study argues that it is necessary to start a theological dialogue with equals, with colleagues from other continents.

The current image of Christianity is represented by “the world/global Christianity” and it is characterised by a rapid decline in its traditional bastions and by a phenomenal boom at new locations across the world. The late 20th century saw the decline of the traditional Christianity’s centre of gravity in Europe as it shifted geographically, demographically and culturally from the Northern hemisphere to the Southern one. This fact is reflected in theological academy very marginally and hesitantly, especially in Central Europe.

On a general level this study seeks to demonstrate that it is not only interesting and inspirational but also to be a plea to open our perspective to new thoughts. It argues for more attention to be given to the ideas and methods of theologians from Africa, Asia and South America within the discipline of systematic theology.

This study draws on the fact that the dynamics and diversity of the global Christianity is currently most vividly characterized by the African theologies. Therefore, the argument raised above is illustrated and applied on one particular example from the group of African theologies. Special research attention is given to the South African Black theology. The study looks at this theology from the perspective of its theological liberation paradigm. Following its trajectory, the study seeks to identify, how and why the emphasis within the liberation paradigm shifted from *race* to *class* and from *class* to *gender*.

The specific intention of this study is, first, to illustrate that Black theology, despite its differences in methodology and paradigm, can contribute to our very specialized theological discourse. Second, to show the way Black theology is perceived at home, i. e. in South Africa. It seeks to demonstrate the new, growing demand for its fundamental theological motif of liberation, as well as its concept of blackness.

ANOTÁCIA A KĹÚČOVÉ SLOVÁ

Zámerom tejto štúdie je poukázať na potrebu rozširovania tunajšieho teologického horizontu o kresťanské myslenie pochádzajúce aj z mimoeurópskeho prostredia. Štúdia poukazuje na nutnosť celosvetového dialógu v teológii. A to predovšetkým vzhľadom na dynamiku a rôznorodosť globálneho/svetového kresťanstva, ktoré sú demonštrované na afrických teológiách. Juhoafrická čierna teológia je potom špeciálnym predmetom záujmu štúdie. Čierna teológia je analyzovaná z pohľadu teologickej paradigmy oslobodenia. Štúdia sleduje trajektóriu tejto paradigmy, tzn. to, ako a prečo sa v nej menili dôrazy z *rasy* na *triedu* a z *triedy* na *gender*.

Kľúčové slová: juhoafrická čierna teológia, paradigma oslobodenia, skúsenosť, kontext, rasa, trieda, gender, africká teológia, africké teologie žien, posun ťažiska kresťanstva, svetové/globálne kresťanstvo.

ANNOTATION AND KEY WORDS

The purpose of this study is to point out a need to stretch our local theological horizons toward theological schools beyond the European region. The study argues the necessity of the world-wide theological dialogue, considering the dynamics and diversity of the global/world Christianity, illustrated on African theologies. The specific intention of this study is to describe the potential of the South African Black theology contribution to our very specialized theological discourse. The study looks at this theology from the perspective of its theological liberation paradigm. Following its trajectory, the study seeks to identify, how and why the emphasis within the liberation paradigm shifted from *race* to *class* and from *class* to *gender*.

Key words: South African Black theology, liberation paradigm, experience, context, race, class, gender, African theology, African women's theologies, shift of Christianity's centre of gravity, world/global Christianity.